

ÁRNYÉKOD NEM TAKAR

Senkit sem ért váratlanul, hogy összehívták az értekezletet. Az üzemben nagyon feszült volt a hangulat, valamit tenni kellett. Mégis olyan gondterhelten gyülekeztek. A komor tekintetek és a világos bútorral újjonnan berendezett tanácsterem, mintha taszították volna egymást.

Bolla még várakozott az irodájában, s idegesen nézegette az óráját. Tudta, ez az egész ceremónia neki szól és nem akart senkivel beszélni. Csak amikor elkövetkezett az értekezlet pontos kezdete, akkor ment be. Az idegszájai pattanásig feszültek. Mosollyal igyekezett takarni izalmát, de a többiek jól ismerték őt és látták: savanyú a mosolya.

A megszokott helyére, az elsősorba ült és várt. Mégegyszer átgondolta az egészét. Ha megemlíti Margittal való kapcsolatát feláll, s bejelenti: «elválok és feleségül veszem». Elégedettség féltét érzett, mert már maga előtt látta a megdöbben arcokat. «Milyen tehetetlenek lesznek» — még mosolygott is.

Hallotta, hogy megnyitják az értekezletet és megremegett, mint, aki a végítélet várja. Julika jutott az eszébe és elszorult a torka. Aztán Margit. Nagyon nyelt. Úgy érezte, megfullad. Összeszedte magát: «Nem szabad, hogy ezek megtörjenek» — viaskodott. De lassan elragadták az emlékek, és az előadó szava már csak mint egyhangú dúdolás ért hozzá.

* * *

Úgy kezdődött, hogy nagy gonddal készült, sokat adott a külsőre. Elvégre, fogadásra megy. Amikor belenézett a tükörbe, elégedett volt önmagával. Frissen borotválkozva, meglopta az éveit is. Ilyenkor már nem hiányozhatott a kölni sem, de csak annyi, hogy inkább sejtesse, mint árasza az illatot. Még kefével lesimitotta a haját, mert tulságosan merésznek találta a hullámokat. Ezután megkötötte ezüstszürke nyakkendőjét és felvete kabátját. Sötétkék ruhája megnyújtotta természetét. Belenézett a tükörbe. Elégedett volt. «Igen, én ezért megszenvedtem. Tizenöt évvel ezelőtt a szénfal görbített és kölni helyet a sár szaga áradt az arcomról.» Megfordult, és féloldalról nézegette magát. «De aki bírja, térdre kényszerítheti az életet. Igen, én véresre olvastam a szemem, csonttá apadtam, de magamba préseltem a tudást és az élet megadta magát. A diploma magasra emelt. Magasra...»

Kis mosoly fészkelődött a szája szögletében. Eszébe jutott, amikor az egyetemről útra keltek. Akkor is így készült. De akkor milyen sápadt volt. Senkinek nem tűnt fel, csak Margitnak. Azt mondta, azért tűnik olyan izzónak a szeme is, mert sápadt az arca. Pedig nem azért, az izgalomtól, amelyet az ébresztett benne, hogy eljött az idő, búcsút mondhat a négy falnak. Vissza mehet az élethez, amely oly jó barátja, amely oly sok szépet tartogat még a számára.

Így voltak mind a négyen. Szomjúhozták az életet. Együtt indultak, egy helyről, együtt is tértek vissza. Eggyé forrott a gondolatuk, mozdulatuk, pedig mennyire mások voltak. Mi is tette őket annyira eggyé? Hogy mind a négyen fiatalok voltak, testük tele vágygal, agyuk korlátokat döntőgető gondolatokkal és hogy mindannyian oda vágytak, ahonnan elindultak. Nem tudták az otthon szagát elfelejteni. És a lányok? A lányok miben különböztek? Hogy másképpen lélegeztek és más-más volt a szemük fénye. Ő mindkettőnél melegebb, pedig tudta, egyszer választani kell. Margittól félt, picinek érezte magát mellette. Mindig újból kellett hódítania. Amikor már úgy érezte meghódította, menekült kétségbesetten, mert félt, hogy rab marad és rá még nagy feladatok várnak, amelyeket megbilincselve nem vihet végbe. Menekült Julikához. Nála hatalmasnak érezte magát, aki romba döntheti a világot, de fel is építheti. Nála kötött ki. Házsasságot kötöttek, miután hazatértek.

Elemér, a negyedik, az életet akarta, de mindenestől fáradtságával és örömeivel. Sem Júlia, sem Margit nem volt rá hatással. Jól ismerte a három ember verődését, de hol bosszantották, hol mulatatták. Neki mindent jelentett, ha jó társaság fogta körül, és azoknak örömet szerezhetett. Semmit sem kért érte, csak elismerést. Mennyit szidták Elemért. Különösen Júlia... Az ám, Júlia! — Jókedvűen elkiáltotta magát:

— Júlia, kedvesem, hol a zsebkendőm?

A szoba közepére állt, közömbös képet vágott, de belülről érdeklődéssel figyelt, mit szól Júlia. A hatás nem is maradt el. Az asszony amikor meglátta, megtorpant. Felragyogott az arca. Szép volt ilyen tágra nyílt szemekkel. Kis köténykéjébe törülgette a kezét.

— Ó de csinos vagy! — és már simult volna a férjéhez.

— Ne, ne! — háritotta el a közeledést a férfi és szedegette ruhájáról a gyapjú pihéket, amelyek az asszony pulóverjéről ragadtak rá. Kinézett az ablakon. A ház előtt már ott állt sötétkék személygépkocsi.

— Gyorsan kedvesem, már itt a kocsis, — s most már ő ment az asszonyhoz, megfogta a karját, s távolított magától megcsókolta. Az asszonyka arca párászlott, jólesett neki. Mert szerette ő a feleségét, csak hát az elfoglaltság. Az asszony még sohasem tett szemrehányást az elmaradásáért, a munkához tartozónak tartotta ezt is. Inkább büszke volt, mert nem olyan egyszerű dolog igazgatónak lenni. Neki is mérnöki diplomája van, de azért igazgatónak lenni?... Anyáskodott felette. Most is vizsgálta, zsebében vannak-e az iratai. Kifogástalan volt a nyakkendője, de azért megigazította, miközben gyengéden, mintha dorombolna, beszélt hozzá.

— Aztán siess haza, mert Julikád nagyon vár! — Majd fontoskodva felemelte fejét, szemében lángocskák táncoltak. Megváltoztatta a hangját is.

— Mert Bolla László igazgató elvtárs a felesége szeretetében is mutasson ám példát! — Visszafojtott jókedve kacagással tört elő.

Bolla elviharzott. Julika az ablakból nézte a távolodó kocsit. majd a leveleket hullató bokrokon maradt tekintete. Milyen érzés ez? — riadt meg. Mintha kihűlt volna a lakás...

* * *

A fogadás hangulatos volt, de váratlanul korábban ért véget, mint gondolták, mert a vendégek még fél tíz előtt eltávoztak. Sokan velük együtt mentek. Csak egy kis csoport maradt ott, s fogyasztották a kedvre kerekített. A fogadáson részt vett Jászay Elemér is, akinek eddig kedvét szegte a hivatalos légkör, de most kreol arca felragyogott a jókedvtől. Felállt. Széltárta karját és nagy pátozzsal szónokolt.

— Kedves barátaim! Itt már szunnyad a jókedv, de aki tovább kíván áldozni a vidámság oltárán, tegye velem szerény hajlékomban! — Aztán félbehagyott az ékesszólással és felkiáltott: — Na, szóval gyertek el hozzám. — Sikert aratott, még meg is tapsolták.

Bolla is kitűnően érezte magát. Jászay melé került és bőségesen kortyolgattott. Amikor Jászay meghívta őket, már úgy érezte, minden porcikáját csiklandozzák. Rögtön nevetve helyeselt is.

— Megyünk...!

Jó kis társaság verődött össze. Részt vett a fogadáson Takács Lajos vágár, aki az egyik bányatelepen lakott. Mint a legjobb szocialista brigád vezetőjét, hívták meg az ünnepségre. Elhozta a feleségét is, és még nem akartak hazamenni. Csatlakoztak Jászayhoz.

Holló Margit, aki a tolmács szerepét töltötte be, mintha csak ezt várta volna. Takácsné védnöksége alá helyezte magát és csatlakozott hozzájuk. Nagy örömmel fogadták, hiszen Margit ezen az estén az érdeklődés középpontjában volt. Magas műveltségével, kedvességével elhívta a külföldieket is.

Bolla nem tudta levenni róla a tekintetét. Megelevenedtek az egyetemi évek és kavargtak benne az emlékek. Újra és újra átélte azokat az éjszakákat, ame-

lyek elrövidültek Margit társaságában. És most szebb, mint akkor. Mintha kiteljesedett volna. Bolla megrettent önmagától, annyira vert a szíve. «Ha velünk jön...» Igyekezett elfojtani felindultságát. Csak a szeme árulkodott vágvakozásáról.

Margit érezte, hogy Bolla tekintete szinte égeti róla a ruhát. Riadtan nézett a férfira, s ettől Bolla is megrettent. S ez már elég volt Margitnak, hogy úrrá legyen önmagán, s máris az ő tekintete kapaszkodott a férfiba. Aztán megint Bolla kerekedett felül, és így birkóztak egymással, míg a lány ajkára nem suhant egy mosoly, és megadta magát. Bollában megszólalt a lelkiismeret: «Mi lesz ennek a vége?» És segílyt kérően felsóhajtott. Aztán már csupán nyugtatta magát. «Legjobb, ha nem is gondolkodom.» — és ment a többivel. Két kocsi vitte Jászayhoz a társaságot, akinek szép kétszobás lakása volt. A házigazda kerített egy rúd szalámit, nekiestek és egy-kettőre eltűntették. Előkerült egy üveg konyak is, néhány üveg bor, aztán bekapcsolták a magnetofont és táncoltak. A nemrég még fáradtságától szunnyadó jókedv egy-kettőre felébredt.

Margit konyakot ivott. Sűrűn ürítgette a poharat, miközben egymás után szívta a cigarettát. Minden férfi vele akart táncolni. Kézről-kézre adták. Az arca már megsápadt, de a szeme tovább izzott. Az egyik szünet után Bolla is eléje állt. Egy szót sem szól, csak könnyedén meghajol, jelezve, hogy táncolni hívja. Margit nézte Bollát, de úgy, mintha a bensejébe akarna látni. Bolla állta a tekintetét, de közben úgy érezte, mintha tüzes hullámok borítanák el.

— Veled nem táncolok! — élesen vágott a lány hangja, mint aki adósságot törleszt.

Bollát olyan váratlanul érte a válasz, hogy rögtön fel sem fogta: Margit elutasította. Mosolygott, de amikor Margit arcára nézett és látta azon a hideg vonásokat, eltorzult mosolya. Mintha kihült volna a vére, s úgy érezte, hogy ha meg nem mozdul, icire-picire zsugorodik. Összeszedte magát és alig hallhatóan suttogetta:

— Bocsáss meg — és elbotorkált.

A zene szólt, a jókedv egyre magasabb hullámokban hömpölygött. Bolla, mint akire súlyokat raktak, roskadt a fotelban.

A lány megjéjdi. Megivott egymás után két pohár konyakot, hogy megszabaduljon keserűségétől. Egy darabig küzködött a sirással, de nem bírta sokáig, hangosan felzokogott.

A többiek közrefogták, és mivel nem ismerték az előzményeket, faggatták a lányt. De Margit sírt, egyre sírt. Csend lett a lakásban, az emberek egymásra tekingettek, csak Jászay nézett Bollára, hol Margitra, mert ő mindent értett. El is vesztette a türelmét.

— Legalább ne itt... — szólt Bollára mérgesen, aztán Margitra főrnedt. — Mit bömbölsz?!

A lány felnézett. Fehér volt az arca, amelyre rátapadt lehulló nehéz fekete haja. Nézte Jászayt hosszasan, majd rákiáltott.

— Semmi közöd hozzá!

Egy moccanás sem hallatszott. Az előbb még magasra hágó jókedv szertefoszlott, a lakás mintha halottas házzá változott volna. Erre már Jászayt is elragadta a harag.

— Hülye! — kiáltotta, de máris meg bánta és a szájára csapott. — Bocsánat — hebegte és megcsókolta a lány kezét.

Margit imét felzokogott, aztán mintha felébredt volna, ázott szemével zavartan nézett a többiekre, akik érthetetlenül hallgatták a párbeszédet.

— Ne haragudjatok, többet ittam, mint szabad lett volna, — mentegetődzött.

Bolla, mint akit megbabonáztak, nem mozdult a helyéről. Már visszatért az élet az arcába és ahogy nézte a lány vergődését, tudta, hogy győzött. Ünneplés arccal lépett a lány elé, megsimogatta, s halkán mondta:

— Nyugodj meg...!

De a jó hangulatnak végeszakadt. Készülődtek is mindannyian, belenyugodva, hogy már mást nem tehetnek. Csak Jászay dühöngött és szemrehányóan fordult Bollához.

— Na tessék, ezt jól megcsináltátok.
— Nagyon kérlek, ne rendezz jeleneteket! — torkolta le Bolla.
— Én rendezek jelenetet? — méltatlankodott Jászay. Talán össze is vesznek, ha Takácsné nem lép közbe.
— Inkább azon törjék a fejüket, mit csináljunk Margittal? Ilyen állapot-nem engedhetjük haza, — kiáltott rájuk.

Ez valóban nagy gond volt, s mindkettőjüknek elvette a kedvét a vitától. Tanácskozni kezdtek, amelybe bevonták Takácsné is. Végülis megegyeztek, hogy Takácsék — mivel már nem mennek haza — Jászaynál maradnak és Margitot is ott tartják. Hadd aludja ki magát. Erre már Bollának sem volt sietős a dolga, ő is maradni akart. De Margit már félig aludt s Takácsné kitessékelte Bollát.

— Most már tessék hazamenni! Semmi keresnivalója itt — nem tűrt ellentmondást.

Bolla, mint aki álmából ébredt, tért magához az erélyes hangtól. Az órájára pillantott. Már fél négy volt. Megrettent: mit is mondjon Julikának?

Amikor kilépett az utcára, a hegy mögül már nyújtózkodott a világosság. Egy korán ébredt madár hangos kiáltással ébresztgette társait. Különbösen csend volt, csak lépteitől kongott a járda. Egyszerre nagyon fáradtnak érezte magát. Mintha elnehezedett volna körülötte minden, s a terhet néki kell vonszolnia. Már nem is törődött semmivel, csak lefekhessen. Még az sem okozott számára lelkiismeret furdalást, amikor elhatározta, hogy nem mondja meg Julikának, mi történt az éjszaka.

Reggel nagyon nehezen ébredt fel. Julika hosszú percekben át rángatta. Zavaros álmai voltak. Még az ébresztésre is úgy vélte, mintha üldözői tipor-nának rajta. Riadtan ugrott fel, s nehezen kitámolygott a konyhába. Felesége már elkészítette a reggelijét, melléje tette a lapokat, de Bolla olyan álmos volt, hogy semmi nem érdekelte. Csak ült, mint akitől ellopták az erejét és bármelyik pillanatban összerogy. Julika eléje állt, megrázta.

— Ébredj már! És mesélj!

— Fáradt vagyok — dörmögte.

— Miért nem jöttél haza? — vonta kérdőre.

— Ugyan! — Ingerülten lerázta magáról a kérdést. — Nem hagyhattam őket, fontos üzleti tárgyalásokat folytattam — és mintha megélnékültnél volna

Julika elfehéredett. Jökedve elszökött, s riadtan tekint hol emberére, hol az újságra, amiben már megírták, hogy a vendégek féltizkor eltávoztak. Nem tudta eldönteni, mi történt férjével. Még a lapokat is eltolta előle, mert nem akarta látni, hogy zavarba jön, ha észreveszi: hazugságon kapták.

Bolla megkönnyebbülten ment el otthonról. Abban a gondolatban ringatta magát, hogy Julika nagyon édes asszony, mert valóban milyen kedves volt. Aztán megszólalt benne a lelkiismeret: «És mégis így becsapni...» Szégyelte magát. Fogadkozott, hogy ez volt az utolsó eset és soha többé nem teszi. Aztán Margit jutott az eszébe. Az emlékezéstől átmelegedett és ez elűzte Julika képét.

Ez a nap nagyon nehezen múlt el. Nem is fogadott senkit, már készülődött, hogy hazamegy, amikor megszólalt a telefon. Jászay jelentkezett és újságot, hogy Takácsék délben kocsival küldte haza. Aztán közömbös dolgokról hadart, amely Bollát nem érdekelték. Ő Margitra volt kíváncsi, csak hát nem akart kérdezni. Jászay megejtette a gondolatát és nem szólt a lányról. Végül Bolla elvesztette türelmét, s ingerülten kiáltotta a kagylóba.

— Mi történt Margittal?

— Margittal? — húzta a szót Jászay. — Hát mi történt volna? Takácsékkal elment, — nevetett, mint a megértő cinkos. — De öt órára feljön a klubba! — kiáltott bele a telefonkagylóba.

Ezen az estén Bolla László megint későn ment haza. És estéről-estére egyre később. Nagyon jól tudta, hogy minden perc, amit Margittal tölt, közelebb viszi egy mély szakadékhoz. És markolta is a félelem, de ez a félelem tele volt valami bódító izgalommal, amelytől ahogyan félt, úgy szomjazta is.

Kapcsolatuk nem vált mindjárt közelivé, csak meglebbent, mint az átforródott az éjszakán a halk szellő lebben vihar előtt. Mindkettőjük okos ember volt.

tudták, mit tesznek. De a fellobbant vágyakozás lassan eltompította ítélőképességüket. Vergődtek tehetetlenül a szerelem szétbonthatatlan hálójában.

Margit arcáról a mosoly sosem fáradt le. Bolla álmodozott, és nem találta helyét. Meghaltatta ugyan reggelről-reggelre a jelentéseket, utasításokat is adott, de nem volt annak súlya, és türelmetlenné vált. Mintha felszínre vetette volna az élet, s nem tudná érzékelni, mi van a mélyben. Számtalanszor előfordult, hogy a megbeszélésen az álmodozás felkapta, és messze repítette. Ilyenkor semmivel sem törődött, ami körülötte történt. Azt sem érzékelte, hogy egy csoport ember körülfogja, és nem engedi ebből a világból felébredni. Még jól is esett neki, hogy dicsérő szóval simogatják, s kifogyhatatlanok a jókedvből. Jelenlétükkel takargatták Margittal való kapcsolatát is, mert ki vádolhatta volna őt, hogy estéről-estére egy társaságban barátokra talál, és ott van Holló Margit is.

Mindaddig nem is történt semmi, amíg az üzem, mint egy óriási gép, amelyben meglazul egy fontos kerék, nem jelezte a bajt. Adósak maradtak a termeléssel. Az intő szó elveszett, senki nem akarta hallani. Bolla csak járt az üzemben, mint aki elveszítette az ítélőképességét.

Az egyik reggelen elindult, hogy bejárja az üzemet. Ezt a körsétát nagyon szerette. Megnyugtatta. Szabadon repültek gondolatai és itt otthonosan is érezte magát. Jólesően indult és észre sem vette, hogy nyomában vannak kísérei, akik rendszerint hozzászegődtek, csak azért, hogy vele legyenek. Már mindenki tudta előre mi történik. A közsűrűsöknél int a munkások felé, a kohónál megáll, felveszi a színes szemüveget, s nézi a lángok vad táncát. Aztán bemegy az erőműbe az öreg Ferencihez, megkinálja őt cigarettával, beszélget vele és indul tovább. Még egynémely helyen beletekint a termelési naplókba és így megy műhelytől-műhelyig.

Már vége felé voltak az útnak, amikor Bolla belépett az erőműbe. Megállt a terem közepén, úgy ahogy szokta, s elővette tárcáját. Látszott, hogy gépies a mozdulata, mert minden figyelmét a turbinák finom zúgására fordította: Ez úgy hatott rá, mintha óriási macska dorombolna a föld alatt. Ferenci ilyenkor már állt előtte és rágyújtanak. De az öreg most a kapcsolótábla mellett maradt és a vállá fölött nézte őt. Bozontos szemöldöke megrándult, s hideg maradt a tekintete. Bollát meglepte a fogadtatás és összecsapta a tárcát.

— Mi baj, Ferenci bácsi? — szólt.

Az öreg megmozdult és mint akinek terhére esik, lassú léptekkel ment eléje. Az arcán kiütközött az aggodalom. Azelőtt ilyenkor kurjantott egyet és együtt nevetett Bollával. Ahogy közeledett, Bolla ismét kinyitotta a tárcáját és az öreg elé tartotta.

— Köszönöm, most dobtam el — utasította vissza Ferenci.

— Beteg? — nézett rá Bolla.

— Nem, de örömrre nincs okom — és most már ő nezte Bollát keserű vonással a száján.

Bolla megdöbbsent. Megkeményedett az arca, szólni akart, de mintha torkán akadott volna a hang. Eltette a cigarettatárcáját, hirtelen megfordult és kirohant. Kísérei nem tudták mit tegyenek, az öreget szidják-e, vagy utána rohanjanak. Végül is iparkodtak a nyomába, de azért az öreg felé rosszalóan csóválták a fejüket, s haragosan villogott a szemük. Ferenci nyugtatta magát: «Csak semmi félelem, egyszer valakinek el kell kezdeni.»

Bolla megszakitotta útját. Visszament az irodába és bezárkózott. Keserűnek érezte a száját és felvillant benne, hogy valami nincs rendben. Mereven nézte az ablakot és motoszkált az agyában, hogy talán ezt a Ferencit valaki felpiszkálta. Nem tudta feledni az arcát, olyan szemrehányó volt. Pedig szerette őt és pont tőle kapja...? Elfogta az indulat: «Kemény kézzel kell itt az emberekkel...» — és felugrott. De csak addig jutott, mert újra elernyedtt és legyintett egyet. «Ah, ez hülyeség!» Felvette a telefont és hívta Jászayt.

— Tudod, hogy jártam ma? — és elmondta mi történt az erőműben.

— Ostobaság! Mit kell néked ilyen vén szamarakkal társalognod — kopognak, Jászay szavai a hallgatóban.

Bolla fülének idegen volt ez a hang, azért mégis megnyugodott. Rendezni kezdte szétforgácsolt gondolatait. De bárhogy is rakosgatta, már derengett benne, hogy döntenie kell: Julika, vagy Margit.

Felriadt és felkapta a fejét. Igyekezett felfogni az előadó hangját és már készült, hogy feláll. Még egyszer elismételte magában, mit fog mondani: «Miattam ne fáradjatok...» Csak eddig jutott, amikor mintha megragadta volna az előadó szava.

— Az üzem vezetése elvesztette határozottságát. Nemtörődöm..

— Mit beszél ez? Mit akarnak? Miért nem Margit és az ő kapcsolatáról beszél ez az ember? Milyen vezetésről?... Idegesen az órájára pillantott. Már harminc perc múlt, amióta megkezdték az értekezletet. Ehelyett az üzembről beszél, s milyen otthonosan. Mennyire ismeri a gyár életét. Mit akar?...

Amikor az előadó befejezte, Bolla idegesen fészkelődött, s fel akart állni, de rászóltak.

— Bolla elvtárs még várjon — határozott volt ez a felszólítás, de bántó. Bolla úgy érezte, mintha az ereje meginogna.

Felszóltak a jelenlévők közül sokan. És most már egyenesen Bollának szegtek a kérdést, aki csak ült szótlanul és már elfeledte Margitot, Julikát. Az arca lángvörösen izzott. Egész testét feszítette a harag. Agyában dült a vihar: «Ezek tanítanak engem?» Hát kik ezek? Tudják ők, mi az, üzemet vezetni? Hol voltak ők, amikor én végig gürcöltem az ujjáépítést? Aztán az egyik felszólalóra kapta haragos tekintetét. Az illető a könyveléséről volt. «Még ez is merészel?» Tudja ez, mi az, munkás? Aztán felvillant benne a gondolat és minden mást elhomályosított: «Igen, ez semmi egyéb, mint a munkásvezető lejáratása! Fel kéne ugrani és egy nagyot ordítani, hogy megremegjenel, s ne merjék a nevem mocskolni!»

A felszólalások befejeződtek. És ahogy elült a szó, Bolla úgy erőszakolta magára a nyugalmat. Most már gondolkodott, higgadtan, megfontoltan, mint akinek ki kell csúszni a kelepceből. «Ha rohamra indulok, nem tudok felülmáradni. Sokan vannak». Megvillant a szeme, amikor hallotta:

— Szeretném hallani Bolla elvtársat — biztató volt a hang.

Bolla tudta, minden azon múlik, hogy most mit mond. Felállt, de nem nézett senkire. Gondterhelt barázdák húzódtak az arcán. Lapozgatott a jegyzetfüzetében, mint aki mélyen gondolkodott.

— Mindent megvizsgálók és akkor jelentést teszek. Kérem, addig legyenek türelemmel — szólt halkán, s leült.

Néma csend fogadta a bejelentést. Vége is szakadt a megbeszülésnek. Bolla visszament az irodájába, de most senki nem kísérte őt el. Jobb is volt így neki is. Egy szót sem tudott volna szólni. Pásztáztak a gondolatai: «Mi ez, kelepce? Margitról egy szót sem szóltak. De nem fogtok ki rajtam!» Az izgalom kimerítette. Haza kíváncszott. Otthon fáradtan le roskadt és elmerengett.

Az üzemben hamar híre ment a számonkérésnek és eljutott a feleségéig is, aki aggodalommal a hangjában állt eléje.

— Mi történt nálatok?

— Már te is kezded? — ugrott fel telve indulattal. Az asszony megrémült.

— Hő nem kezdem Lacikám, a gyárban beszélnek, de nézd az újságban is írják, hogy elmaradtatok a termeléssel.

Bolla mérgesen felkapta a lapot és amikor beleolvasott, a düh kihajtotta arcából a vért.

— No várjatok — sziszegte és elrohant hazulról.

Bement a gyárba, bezárkózott az irodába. Dolgozni akar, bizonyítékot keresni, de mindinkább kutatót, annál inkább elnehezedett a teste. Úgy érezte, mintha megdermedt volna körülötte minden. Ült tehetetlenül és csak lassan ébredtek gondolatai. Töprengett, de minél tovább, annál inkább rádöbent: va-

lahol tényleg elhibáztam. Biztató szó után vágyott, amely olyan jól esne. Talán még meg is nyugtatná. Eszébe jutott Jászay és felhívta.

— Na. mit szólsz, hallottad? — benne volt hangjában, hogy a barátját kérdezi.

— Öregem, én már ebbe nem avatkozhatom — hallatszott, aztán egy halk kattanás jelezte, hogy letették a hallgatót.

Bolla megdermedt. A becsapott ember keserűségét érezte, aztán előntötte agyát a düh.

— Aljas — sziszegte, s levágta a kagylót.

Nem tudta mit tegyen. Később elindult és céltalanul bolyongott a városban. Ez megnyugtatta, de még mindig nem tudott őszinte lenni magához. Hazament és szótlánul telt el az egész estje. Éjszaka sem tudott szabadulni a gondolatoktól, nem jött álom a szemére.

Julika reggel kétségbeesetten nézte, hogy férje milyen sápadt. Mély karikák árnyékolták a szemét. Szánalmas volt. Bolla azon gondolkodott, hogy már be sem megy, de a harag felrázta, s összeszedte magát. «Még azt gondolnák, hogy megfutamodtam. Azért sem...!» Elindult. De léptei bizonytalanok voltak, nem ment olyan frissen, mint szokott. Ki sem mozdult egész nap az irodájából. Bekérte a tervjelentéseket. Hónapok óta most nézte meg először igazán, figyelmesen. Szépítés nélkül tárták eléje, hogy mennyire elmaradtak. A felelősség fehéredt benne és megrettent. Egész nap terveket készített, hogy pótolni tudják, amit elmulasztottak.

Arra riadt fel, hogy halkan kopognak az ajtón, amikor az lassan megnyílt, Bolla felugrott.

— Margit! — Öröm villant a szemében, de máris elhalványodott. — Miért jöttél ide? — hangjában szemrehányás volt.

— Mert látni akartalak, mielőtt végleg elmegyek — szólt a lány és nézte Bollát. Szemében őszinte ragaszkodás fénylett. Hosszú, fekete haja a vállán pihent. Testére rásimult a kosztüm Bolla megadva magát nézte a lányt, amint finom mozdulattal zárja maga mögött az ajtót.

Eközben Julika nyugtalanul mérgette otthon az időt: «Már hat óra és még mindig nincs itthon.» Meghorzongott, mint aki fázik. «Eléje megyek!» — határozott és máris készülődött. Még utoljára belenézett a tükörbe és gondosan kirúszolta a száját. Fitos orrára egy lehelet púdert nyomott, aztán sietve tipegett végig az utcán. Mosollyal köszönte, hogy kitérnek előle. Azt már nem látta, hogy érdeklődve pillantanak utána.

A gyár kapujában az öreg portás igazította útba. Nem is találkozott senkivel. Lábujjhegyen ment az ajtóhoz, hogy teljes legyen a meglepetés. «Milyen izgalmas — dobogott a szíve — vajon mit szól Laci?» — és óvatosan lenyomta a kilincset.

Elkomorodott az arca és egy lépést sem tudott tenni. Állt az ajtóban és úgy érezte, testéből kiszalad a vér, elhagyja ereje. A gyengeségtől remegett minden porcikája.

Azok is észrevették őt. — Szótlánul nézték egymást. Margit tért elsőnek magához. Összekapkodta holmiját és rohant ki a szobából. Még a folyosóról is visszahallatszott zokogása.

— Julika! — kiáltotta kétségbeesetten Bolla, és az asszonyhoz ugrott.

De Julika hűvösen tekintett a férjére.

— Majd akkor tarts vissza, ha megtanultad, hogy a családban is, a munkában is az életnek törvényei vannak. És ezt a törvényt be kell tartani. — Kibontakozott és elment. A léptei most már nagyon határozottak voltak.

Bolla megkövülten állt az ajtóban. Képtelen volt megmozdulni. Emelyégs fogta el, s úgy érezte, hogy meg kell kapaszkodnia, mert mély szakadékba zuhan. Csend volt, csak a gépek zúgása hallatszott a tárva-nyitva hagyott ajtón keresztül.